

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน โดยศึกษากระบวนการได้มา การดำเนินงาน และผลการดำเนินงาน รวมทั้งสภาพปัญหา อุปสรรค ตลอดจนวิธีการแก้ปัญหาของคณะกรรมการโรงเรียนในการพัฒนาการศึกษา โดยใช้กรณีศึกษาโรงเรียนเพชรน้ำใจ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลุ่มลึก พร้อมทั้งค้นหาความจริงในภาพที่เป็นอยู่โดยธรรมชาติ เน้นการสอบสวน มองภาพรวมรอบด้าน ทุกแง่ทุกมุมของการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเป็นเวลา 4 เดือน (ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543) โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ไม่เป็นทางการ รวมทั้งการวิเคราะห์เนื้อหาและเอกสารแบ่งการศึกษาครั้งนี้ออกเป็น 2 ระยะ คือ การศึกษาก่อนลงภาคสนาม และการศึกษาในภาคสนาม โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

การศึกษาก่อนลงภาคสนาม

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยเน้นการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับคณะกรรมการโรงเรียน โดยเริ่มจากการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2542 ว่าด้วยเรื่องการกระจายอำนาจจากโรงเรียนสู่ชุมชนในรูปคณะกรรมการโรงเรียน จากนั้นศึกษาเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเน้นเรื่องกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน พร้อมทั้งศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องคณะกรรมการโรงเรียน ได้แก่ งานวิจัยของเปลื้อง ศิริรังสรรค์กุล (2526), ประกอบ คุณารักษ์ (2531), ไพโรจน์ พรหมมีเนตร (2533) และจินทนา พิทยาวิฑู (2536) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ติดต่อขอสัมภาษณ์นายอุดม พันธุ์พีช (นามสมมติ) ศึกษาพิเศษสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และนายวุฒิศักดิ์ พรประเสริฐ (นามสมมติ) ศึกษาพิเศษสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครที่รับผิดชอบดูแลคณะกรรมการโรงเรียนในสังกัด โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษาขั้นตอนนี้ประมาณ 2 เดือน (ระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2542 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542) จากนั้นเรียบเรียงข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสาร รวมทั้งพิจารณาผลการดำเนินงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการโรงเรียนในปีการศึกษา 2541 แล้วสรุปเป็นเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียนเพื่อเป็นสนาม

ที่ใช้ในการวิจัย เพื่อให้ได้โรงเรียนที่มีคณะกรรมการโรงเรียนที่ได้รับการแต่งตั้งตรงตามกฎ ระเบียบของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ได้

เกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนที่ดีประกอบด้วย

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียนตรงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. ผลการดำเนินงาน ที่เกิดการพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยได้รับการยืนยันจากศึกษานิเทศก์ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติให้เป็นผู้ติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน

จากเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนนี้ พบว่าโรงเรียนเพชรน้ำใจ ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครมีความเหมาะสมที่จะเป็นสนามในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการโรงเรียนที่มีคุณสมบัติ และรวมเป็นกลุ่มบุคคลที่มีสัดส่วนตรงกับที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการเลือกสนามแสดงได้ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนการเลือกสนามที่ใช้ในการวิจัย

ในระหว่างการเลือกสนามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มีความจำเป็นที่จะต้องขอความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และโรงเรียนเพชรน้ำใจ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานทั้ง 3 หน่วยงาน ตามรายละเอียดของขั้นตอนดังนี้

1. ระดับกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เมื่อผู้วิจัยได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาร่างวิทยานิพนธ์ให้ดำเนินการศึกษาเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนได้ จึงเริ่มเสาะหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคณะกรรมการโรงเรียนและสนามที่ใช้ในการวิจัย โดยติดต่อขอความช่วยเหลือจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในวันที่ 20 กันยายน 2542 เพื่อขอคำแนะนำจากศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ คือ นายอุดม พันธุ์พีช (นามสมมติ) ในเรื่องของการเลือกสนามเพื่อเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และได้ติดต่อสอบถามข้อมูลเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งศึกษานิเทศก์ผู้นี้แนะนำให้ผู้วิจัยเลือกสนามจากสำนักงานเขตการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพราะกรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่

โรงเรียนมีคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ มีองค์ประกอบของคณะกรรมการโรงเรียนตรงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด และมีรายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและครบถ้วน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้ความเจริญทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่น่าจะรับรู้เรื่องคณะกรรมการโรงเรียนมากกว่าในต่างจังหวัด ส่งผลให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งแนะนำให้ผู้วิจัยไปพบกับศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้แก่ นายวุฒิสักดิ์ พรประเสริฐ

2. ระดับสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ติดต่อขอพบกับนายวุฒิสักดิ์ พรประเสริฐ ศึกษานิเทศก์ที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลคณะกรรมการโรงเรียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในวันที่ 23 กันยายน 2542 พบว่ามีโรงเรียนที่มีความพร้อมในเรื่องของคณะกรรมการโรงเรียน 3 โรงเรียนด้วยกัน ได้แก่ โรงเรียนเพชรน้ำใจ โรงเรียนเบญจรงค์ และโรงเรียนสุวรรณราช (นามสมมติ) โดยศึกษานิเทศก์สรุปความพร้อมของคณะกรรมการโรงเรียน 3 โรงเรียนนี้จากรูปแบบการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียน ผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมเมื่อทราบข้อมูลในเบื้องต้นแล้ว จึงได้ติดต่อขอความร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการกับโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง ปรากฏว่าโรงเรียนเบญจรงค์ และโรงเรียนสุวรรณราชไม่สามารถตอบรับและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เนื่องจากทางโรงเรียนมีปัญหาด้านอื่น เช่น โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนหยุดชะงักไม่ต่อเนื่อง รวมทั้งทางโรงเรียนเกรงว่า ผู้วิจัยจะได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ แต่สำหรับโรงเรียนเพชรน้ำใจนั้น ทางโรงเรียนยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ จากนั้นนายวุฒิสักดิ์ พรประเสริฐ ได้ติดต่อโรงเรียนเพชรน้ำใจ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งเป็นการแนะนำตัวผู้วิจัยในเบื้องต้นด้วย

3. ระดับโรงเรียน เมื่อผู้วิจัยได้ติดต่อกับทางโรงเรียนเพชรน้ำใจตามคำแนะนำของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2542 ผู้บริหารโรงเรียนยินดีให้ความร่วมมือเป็นอย่างมาก พร้อมทั้งแนะนำให้รู้จักกับบุคลากรภายในโรงเรียน จากนั้นได้ติดต่อขอสัมภาษณ์กับบุคคลกลุ่มดังกล่าว และคณะกรรมการโรงเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อีกทางหนึ่ง

การศึกษาในภาคสนาม

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเพียงพอจนสามารถนำมาพัฒนาเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิผล การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนในภาพรวมภายใต้บริบทของโรงเรียน ชุมชน การปฏิบัติงานร่วมกัน ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติ ตลอดจนความคาดหวังในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องเข้าไปอยู่ในสนาม เป็นเวลาประมาณ 4 เดือน (เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543) โดยมีผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ซึ่งใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

การวิเคราะห์เอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการโรงเรียนทั้งในระดับกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และโรงเรียน ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กฎ ระเบียบ ว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รายงานผลการแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน ในปีการศึกษา 2541 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ธรรมนูญโรงเรียนเพชรน้ำใจ แผนการปฏิบัติงานของโรงเรียนเพชรน้ำใจ ผลการดำเนินงานของโรงเรียนเพชรน้ำใจ ในปีการศึกษา 2541 คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียน จดหมายเชิญประชุมคณะกรรมการโรงเรียน รายงานการประชุมคณะกรรมการโรงเรียน โดยพิจารณาความละเอียดลึกซึ้ง ความครบถ้วน และความเป็นปรนัยของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารดังกล่าว จากนั้นผู้วิจัยสรุปประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร แล้วนำข้อมูลที่ได้กรอกลงในตารางเพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นของโรงเรียนเพชรน้ำใจกับข้อกำหนดในกฎ ระเบียบ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และกระทรวงศึกษาธิการ สรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

- ด้านการได้มาของคณะกรรมการโรงเรียน
- ด้านองค์ประกอบของคณะกรรมการโรงเรียน
- ด้านคุณสมบัติของคณะกรรมการโรงเรียน
- ด้านบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน
- ด้านการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน

การสังเกต

การศึกษาในครั้งนี้ เน้นการสังเกตเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด โดยสามารถแยกลักษณะการสังเกตออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

- การสังเกตเหตุการณ์ หรือสภาพทั่วไปของโรงเรียน ได้แก่ บริเวณโรงเรียน เวลาเริ่มเรียนและเลิกเรียน สภาพห้องเรียน กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมยามว่างของนักเรียน กิจกรรมหลังเลิกเรียน เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านสภาพทั่วไปและบริบทของสนาม

- การสังเกตเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับคณะกรรมการโรงเรียน ในขั้นตอนนี้นั้นเน้นการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นหลัก เนื่องจากผู้วิจัยสามารถเข้าสนามในฐานะของผู้ช่วยเหลืองานคณะกรรมการโรงเรียน โดยมีหน้าที่ต่าง ๆ เช่น ช่วยงานเลขานุการฯ ออกจดหมายเชิญประชุม จดรายงานการประชุม จัดทำรายงานการประชุม รวมทั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ทำให้สามารถสังเกตเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งก่อนการประชุม ระหว่างการประชุม และหลังการประชุม โดยยึดการวางแผนการสังเกตอย่างชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสังเกตขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการสังเกต มีการจดบันทึกอย่างครบถ้วนระบุวัน เวลา และสถานที่ รวมทั้งพิจารณาแปลผลที่ได้จากการสังเกตอย่างเป็นไปตามสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ได้ใช้ความคิดเห็นของผู้วิจัยประกอบ สรุปประเด็นที่สังเกตมีดังนี้

- คุณลักษณะของคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งแบ่งตามบทบาทหน้าที่ ได้แก่ ประธาน เลขานุการ และคณะกรรมการโรงเรียนคนอื่น ๆ โดยแยกเป็นรายด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านการสื่อสาร

- บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งแบ่งตามบทบาทหน้าที่ ได้แก่ ประธาน เลขานุการ และคณะกรรมการโรงเรียนคนอื่น ๆ โดยผู้วิจัยพิจารณาว่าสอดคล้องกับที่ระบุไว้ตามกฎ ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ และธรรมนูญโรงเรียนเพชรน้ำใจหรือไม่

- ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการโรงเรียนเป็นอย่างไร โดยสังเกตในขณะที่มีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียน

- การมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับคณะกรรมการโรงเรียนเป็นอย่างไร โดยสังเกตจากการจัดกิจกรรมในวันสำคัญที่โรงเรียนจัดขึ้น ได้แก่ วันปีใหม่ และวันเด็กแห่งชาติ

- การสังเกตลักษณะสีหน้าท่าทางของผู้ให้สัมภาษณ์ในขณะที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลยืนยันประกอบว่าสิ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์พูดนั้นสอดคล้องกับความรู้สึกของตนเอง ซึ่งใช้วิธีการสังเกตโดยไม่ให้ผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกที่กำลังถูกจับตามอง หรือจ้องจับผิด

การสัมภาษณ์

วิธีการนี้นับว่าเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่มีความสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากเป็นวิธีการหลักเพื่อให้ได้ข้อมูล ในงานวิจัยชิ้นนี้ ใช้การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทางในการสืบเสาะข้อมูล (ภาคผนวก ก. หน้า 178) โดยในขั้นแรกแบ่งกลุ่มบุคคลที่จะต้องสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคณะกรรมการโรงเรียนจำนวน 15 คน โดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ใช้เวลาคนละประมาณ 30-60 นาที บุคลากรในโรงเรียนที่ไม่ใช่คณะกรรมการโรงเรียน ได้แก่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเป็นคณะกรรมการโรงเรียน 3 คน หัวหน้าหมวดวิชา ได้แก่ หมวดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หมวดวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาภาษาอังกฤษ หมวดวิชาพลานามัย หมวดวิชาศิลปะ หมวดวิชาละ 1 คน ครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นละ 2 คน ผู้ปกครองแบ่งเป็นผู้ปกครองที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนใกล้เคียงกับโรงเรียน และผู้ปกครองที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ยื่น โดยใช้เวลาในขณะที่ผู้ปกครองมารับนักเรียนกลับบ้านในตอนเย็นเป็นช่วงเวลาการสัมภาษณ์ รวมทั้งนักเรียนที่เป็นบุตรหลานของคณะกรรมการโรงเรียน 4 คน ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น 2 คน ระดับประถมศึกษาตอนปลาย 2 คน รวมบุคคลที่ได้ทำการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 44 คน

ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมประเด็นเนื้อหาที่ต้องการ กำหนดการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่สัมภาษณ์ รวมทั้งการเลือกประเภทการสัมภาษณ์ เพื่อให้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์
2. เริ่มการสัมภาษณ์ด้วยการแนะนำตัวผู้วิจัยเอง วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ แล้วสร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้เป็นไปอย่างเป็นกันเอง โดยการสอบถามประวัติส่วนตัว ประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนในอันดับแรก จากนั้นจึงเริ่มตะล่อมเข้าสู่แต่ละประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบไม่ตรงประเด็นตามคำถามที่ผู้วิจัยตั้งขึ้น ผู้วิจัยใช้เทคนิค การถามที่เป็นคำถามอื่น แต่ให้ได้คำตอบเดิม หรือในกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามแบบไม่กระจ่างชัดเจน ผู้วิจัยต้องถามคำถามในลักษณะเดิมซ้ำอีกครั้ง แต่เว้นข้อคำถามห่างกันประมาณ 4 ข้อ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบตามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์
3. ระหว่างการสัมภาษณ์นั้น ถึงแม้ผู้วิจัยจะทำการบันทึกเทป แต่ผู้วิจัยจำเป็นต้องจดบันทึกข้อมูลคำตอบด้วยอีกทางหนึ่ง เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูล แต่ถ้าเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสอบถามไปเรื่อย ๆ เมื่อสอบถามเสร็จ ผู้วิจัยได้รับบันทึก

ข้อมูลต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว โดยบันทึกตามข้อเท็จจริง และเมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 เดือน (ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2542 - เดือนกุมภาพันธ์ 2543) ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเด็น	วิธีการเก็บข้อมูล	วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ
<ul style="list-style-type: none"> ● การได้มาของคณะกรรมการโรงเรียน 	- การสัมภาษณ์	3 พ.ย. 42	- ผู้อำนวยการโรงเรียน	} แบบสัมภาษณ์
		3 พ.ย. 42	- ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ	
		5 พ.ย. 42	- ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายบริการ	
		30 พ.ย. 42	- ครูหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย	
		16 ธ.ค. 42	- คณะกรรมการโรงเรียน 2 คน	
		21 ธ.ค. 42	- ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	
		29 ธ.ค. 42	- ครูอาวุโส, คณะกรรมการโรงเรียน	
		19 ม.ค. 43	- ประธานคณะกรรมการโรงเรียน, ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายปกครอง	
23 ก.พ. 43	- ผู้ปกครองนักเรียน, ผู้แทนชุมชน			
<ul style="list-style-type: none"> ● องค์ประกอบของคณะกรรมการโรงเรียน 	- ศึกษาเอกสาร	8-11 ก.พ. 43	- เอกสารการแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียน	- แบบวิเคราะห์เอกสาร
	- การสัมภาษณ์	3 พ.ย. 42	- ผู้อำนวยการโรงเรียน	} แบบสัมภาษณ์
		3 พ.ย. 42	- ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ	

ประเด็น	วิธีการเก็บข้อมูล	วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ
		4 ธ.ค. 42 15 ธ.ค. 42 18 ธ.ค. 42 6 ม.ค. 43 11 ม.ค. 43	- คณะกรรมการโรงเรียน 3 คน - คณะกรรมการโรงเรียน - ประธานคณะกรรมการโรงเรียน - ครูที่เป็นคณะกรรมการโรงเรียน - คณะกรรมการโรงเรียน 2 คน, ผู้แทน ชุมชน 2 คน	} แบบสัมภาษณ์
<ul style="list-style-type: none"> การดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน - การจัดประชุมคณะกรรมการโรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาเอกสาร - การสัมภาษณ์ 	17-19 ธ.ค. 42 22-23 ธ.ค. 42 24 พ.ย. 42 28 พ.ย. 42 4 ธ.ค. 42 18 ธ.ค. 42 6 ม.ค. 43 11 ม.ค. 43	<ul style="list-style-type: none"> - จดหมายเชิญประชุม - ระเบียบวาระที่เชิญประชุม - ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ - เลขานุการคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน 2 คน - คณะกรรมการโรงเรียน 3 คน - ประธานคณะกรรมการโรงเรียน - ครูที่เป็นคณะกรรมการโรงเรียน 2 คน - ผู้อำนวยการโรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> } แบบวิเคราะห์เอกสาร } แบบสัมภาษณ์

ประเด็น	วิธีการเก็บข้อมูล	วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	
- การประชุมคณะกรรมการโรงเรียน	- การสังเกต	28-2 ก.พ. 43	- ขั้นตอนการออกจดหมายเชิญประชุม - การนัดประชุมคณะกรรมการโรงเรียน - การออกระเบียบวาระการประชุม	} แบบสังเกต	
	- การสังเกต	10 ก.พ. 43	- การเริ่มประชุมคณะกรรมการโรงเรียน - การดำเนินการประชุม ฯ - ผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละคน - บทบาทหน้าที่ของประธาน ฯ - ระเบียบวาระที่ประชุม - การลงมติที่ประชุม - การปิดประชุม		} แบบสังเกต
	- การสัมภาษณ์	4 ก.พ. 43	- คณะกรรมการโรงเรียน, ผู้แทนครู		
		13 ก.พ. 43	- คณะกรรมการโรงเรียน, ประธาน คณะกรรมการโรงเรียน		
		15 ก.พ. 43	- เลขานุการคณะกรรมการโรงเรียน		
		20 ก.พ. 43	- คณะกรรมการโรงเรียน 3 คน		

ประเด็น	วิธีการเก็บข้อมูล	วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ
- การจัดทำรายงานการประชุม คณะกรรมการโรงเรียน	- การศึกษาเอกสาร	18-19 ก.พ. 43	- รายงานการประชุมคณะกรรมการ โรงเรียน ปีการศึกษา 2541 – 2543	- แบบวิเคราะห์เอกสาร
	- การสัมภาษณ์	28 พ.ย. 42 4 ธ.ค. 42 15 ธ.ค. 42 31 ม.ค. 43 13 ก.พ. 43 15 ก.พ. 43 20 ก.พ. 43 21 ก.พ. 43 23 ก.พ. 43	- คณะกรรมการโรงเรียน 2 คน - คณะกรรมการโรงเรียน - คณะกรรมการโรงเรียน - ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ - ประธานฯ, คณะกรรมการโรงเรียน - คณะกรรมการโรงเรียน, เลขานุการฯ - คณะกรรมการโรงเรียน 3 คน - ผู้แทนครูที่เป็นคณะกรรมการโรงเรียน - ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการ, คณะกรรมการโรงเรียน 2 คน	แบบสัมภาษณ์
	- การสังเกต	16-17 ก.พ. 43	- ขั้นตอนการจัดทำรายงานการประชุม - บุคคลที่รับผิดชอบจัดทำรายงาน การประชุม	แบบสังเกต

ประเด็น	วิธีการเก็บข้อมูล	วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ
● ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน	- การศึกษาเอกสาร	18-19 ก.พ. 43 24-25 ก.พ. 43	- รายงานการประชุมปีการศึกษา 2541-2543 - รายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนปีการศึกษา 2541-2543	แบบวิเคราะห์เอกสาร
	- การสัมภาษณ์	10 พ.ย. 42 30 พ.ย. 42 4 ธ.ค. 42 9 ธ.ค. 42 18 ธ.ค. 42 11 ม.ค. 43 21 ม.ค. 43 26 ม.ค. 43 23 ก.พ. 43	- ครูผู้สอนระดับชั้นป.3 - นักเรียน, คณะกรรมการโรงเรียน - คณะกรรมการโรงเรียน 3 คน - ผู้ปกครองนักเรียน, นักการภารโรง - ประธานคณะกรรมการโรงเรียน, ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ - ครูอาวุโส, ครูผู้สอนระดับชั้นป.6, ผู้อำนวยการโรงเรียน - คณะกรรมการโรงเรียน, ครูหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย - ครูหัวหน้าหมวดวิชาสน. - ผู้ปกครองนักเรียน, ชุมชน	

ประเด็น	วิธีการเก็บข้อมูล	วัน/เดือน/ปี	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ
<ul style="list-style-type: none"> สภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน 	- การสัมภาษณ์	10 พ.ย. 42 4 ธ.ค. 42 21 ม.ค. 43 24 ม.ค. 43 4 ก.พ. 43 13 ก.พ. 43 22 ก.พ. 43	<ul style="list-style-type: none"> - ครูสอนระดับชั้นป.5 - คณะกรรมการโรงเรียน 3 คน , ครูหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา - ครูหัวหน้าหมวดวิชาภาษาอังกฤษ - ครูหัวหน้าหมวดภาษาไทย, ครูสอนระดับชั้นป.4, คณะกรรมการโรงเรียน - คณะกรรมการโรงเรียน 2 คน, ผู้แทนครู - ประธานคณะกรรมการโรงเรียน - ผู้ช่วยผู้อำนวยการ 4 ฝ่าย, ผู้อำนวยการโรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> แบบสัมภาษณ์
	- การสังเกต	ธ.ค. 42 ถึง ก.พ. 43	<ul style="list-style-type: none"> - การทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการโรงเรียน - การทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการโรงเรียนกับโรงเรียน - ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการโรงเรียน 	

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

1. เอกสาร คู่มือ นโยบาย ประกาศ คำสั่ง ในระดับเขตการศึกษา จังหวัด และโรงเรียน เช่นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นโยบายปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานของโรงเรียน แผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนในการดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียน รายงานการประชุม และรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน
2. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน (code of practice) ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน และชุมชน ประกอบด้วย คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน
3. สภาพโรงเรียนโดยทั่วไป และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นประจำวัน ได้แก่ อาคารเรียน ชั้นเรียน โรงอาหาร สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมก่อนเรียนชั่วโมงแรก เป็นต้น

การจัดกระทำข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่สำคัญที่ต้องกระทำต่อไป คือ การลดทอนข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการจัดกระทำข้อมูลทั้ง 3 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้ทำควบคู่ไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนสุดท้าย คือนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มานำเสนอโดยการเขียนรายงานการวิจัย

การลดทอนข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลบันทึกภาคสนามที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสารมาอ่านทบทวน เพื่อสรุปข้อความที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยแยกลักษณะตามประเด็น และหัวข้อเรื่อง ได้แก่ การได้มาของคณะกรรมการโรงเรียน คุณสมบัติของคณะกรรมการโรงเรียน การดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการโรงเรียน รวมทั้งสภาพปัญหา และอุปสรรคของการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน ผู้วิจัยได้เพิ่มเติม

ความคิดเห็นและประเด็นการวิเคราะห์หลังไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้น และการตรวจสอบความเพียงพอและความตรงของข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

การตรวจสอบข้อมูล

ในระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลทั้งด้านความตรงและความเที่ยง โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) ซึ่งตรวจสอบในด้านข้อมูล ด้านทฤษฎี และด้านวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลในภาคสนามแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นมีความถูกต้องหรือไม่ โดยการตรวจสอบจากแหล่งที่มาของข้อมูลในด้านเวลา สถานที่ และบุคคลที่แตกต่างกัน

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) ผู้วิจัยตรวจสอบด้านนี้ โดยการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร

3. ตรวจสอบความเป็นไปได้ของข้อมูลในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยว่าเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด มีความสมเหตุสมผลหรือไม่

4. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร จัดกระทำตามกรอบแนวคิดการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสังเกต แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 เป็นแบบสังเกตภาพรวมของโรงเรียน ประกอบด้วย ความเป็นมาของโรงเรียน สภาพปัจจุบัน และทิศทางในอนาคต โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบอัตนัย ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการสังเกตสภาพต่าง ๆ ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ (ภาคผนวก ข. หน้า 182) ประเภทที่ 2 เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการกระทำของคณะกรรมการโรงเรียน หรือบุคลากรในโรงเรียน เพื่อตรวจสอบดูว่าสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หรือไม่ เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้วิจัยต้องการทราบว่าเมื่อสิ้นสุดการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนแล้วนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนนำมติไปดำเนินการต่อหรือไม่ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ เป็นลักษณะอัตนัย มีประเด็นในการสังเกตดังนี้

➤ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนก่อนการประชุมคณะกรรมการฯ

- การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนที่ไม่ใช่บุคลากรในโรงเรียน
 - มีทัศนคติที่ดีหรือไม่ในการที่เป็นคณะกรรมการโรงเรียน
 - มีการติดต่อประสานงานกับโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร บ่อยครั้งหรือไม่
 - มีส่วนร่วมกับโรงเรียนหรือไม่ในการที่จะจัดประชุม
 - มีส่วนร่วมในการเตรียมวาระการประชุมหรือไม่ อย่างไร
- การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนที่เป็นบุคลากรในโรงเรียน
 - มีทัศนคติอย่างไรในการเป็นคณะกรรมการโรงเรียน ขัดแย้งกับการเป็นบุคลากรในโรงเรียนหรือไม่
 - ปฏิบัติหน้าที่อะไรบ้างในการจัดประชุมคณะกรรมการโรงเรียน
 - มีการติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร
 - มีการออกจดหมายเชิญประชุม ใครเป็นบุคคลที่รับผิดชอบ อย่างไร เมื่อไหร่
 - ระเบียบวาระในการประชุม ใครเป็นบุคคลที่รับผิดชอบ อย่างไร เมื่อไหร่
 - การกำหนดวันประชุมทำอย่างไร โรงเรียนกำหนดขึ้นเอง หรือร่วมกันกับคณะกรรมการโรงเรียน
- การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คณะกรรมการโรงเรียน ได้แก่ ครู-อาจารย์ ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน
 - มีส่วนร่วมอย่างไรบ้างในการจัดประชุมคณะกรรมการโรงเรียน

- มีทัศนคติที่ดีหรือไม่ต่อคณะกรรมการโรงเรียน
- รับรู้ข่าวสาร ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องคณะกรรมการโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร

➤ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนในระหว่างการประชุมคณะกรรมการฯ

- การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนที่ไม่ใช่บุคลากรในโรงเรียน
 - ความรู้สึกต่อการเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการโรงเรียน
 - มาประชุมอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ ถ้าไม่ มีเหตุผลอย่างไร
 - มาประชุมตรงเวลาตามที่นัดหมายหรือไม่
 - ประสานในที่ประชุมมีการเตรียมความพร้อมมาก่อนหรือไม่
 - ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในระหว่างการประชุมหรือไม่ อย่างไร
 - ประสานดำเนินการประชุมตามวาระการประชุมหรือไม่ อย่างไร
 - ประสานในที่ประชุมทำหน้าที่ของตนอย่างไร
 - ในการสรุปมติที่ประชุม ทุกคนได้ลงมติหรือไม่
 - มีการมอบหมายงานให้ดำเนินการต่อหรือไม่
- การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนที่เป็นบุคลากรในโรงเรียน
 - ความรู้สึกต่อการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการโรงเรียน
 - เข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ และตรงต่อเวลาหรือไม่ ถ้าไม่ มีเหตุผลอย่างไร
 - เลขานุการทำหน้าที่ได้ครบถ้วนหรือไม่ ใครเป็นบุคคลที่รับผิดชอบ
 - ทุกคนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในระหว่างการประชุมหรือไม่ อย่างไร
 - มีการเตรียมความพร้อมมาก่อนที่จะประชุมหรือไม่ เช่น ด้านข้อมูล หรือแผนฯ
 - ทุกคนมีโอกาสได้ลงมติที่ประชุมหรือไม่
 - ได้รับการมอบหมายงานให้ดำเนินการต่อหรือไม่ อย่างไร

➤ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนหลังการประชุมคณะกรรมการฯ

- การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนที่ไม่ใช่บุคลากรในโรงเรียน
 - ความรู้สึก หรือความพึงพอใจ หลังการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างไร
 - มีการดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายจากการประชุมหรือไม่ อย่างไร
 - มีการช่วยเหลือโรงเรียนหรือไม่อย่างไร
 - ทุกคนได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนหรือไม่ อย่างไร
 - สภาพปัญหา หรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น
- การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนที่เป็นบุคลากรในโรงเรียน
 - ความรู้สึก หรือความพึงพอใจ หลังการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างไร
 - การจัดทำรายงานการประชุม ใครเป็นบุคคลที่รับผิดชอบ อย่างไร

- การดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย โรงเรียนปฏิบัติตามหรือไม่
- โรงเรียนปฏิบัติงานร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียนหรือไม่
- มีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร
- แนวทางการแก้ปัญหาหรืออุปสรรค
- การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คณะกรรมการโรงเรียน
 - ความรู้สึก หรือความพึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน
 - มีการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียนหรือไม่
 - ผู้ปกครองให้ความร่วมมือ หรือช่วยเหลือหรือไม่ เมื่อคณะกรรมการโรงเรียนร้องขอ
 - ครูปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนที่เกิดจากการแสดงความคิดเห็นของคณะกรรมการโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร

2. แบบสัมภาษณ์ เมื่อเข้าสนามเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น เครื่องมือที่จำเป็นรองจากตัวผู้วิจัย คือแบบสัมภาษณ์ (ภาคผนวก ก. หน้า 178) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือแบบสัมภาษณ์คณะกรรมการโรงเรียน และแบบสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คณะกรรมการโรงเรียน โดยมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นหลัก ดังนี้

- แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการโรงเรียน
 - สาเหตุของการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียน
 - การได้มาของคณะกรรมการโรงเรียน
 - บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียน
 - การดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน
 - ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการโรงเรียน
 - ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน
 - ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียน
 - ความรู้สึกที่มีต่อการเป็นคณะกรรมการโรงเรียน
 - ความรู้สึกที่มีต่อโรงเรียน
- แบบสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คณะกรรมการโรงเรียน (ครู, ผู้ปกครอง และชุมชน)
 - ความพึงพอใจต่อคณะกรรมการโรงเรียน
 - ความคิดเห็นในเรื่องการเลือกกรรมการโรงเรียนชุดนี้
 - ความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน

- ความคิดเห็นในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการโรงเรียนกับโรงเรียน
- ความคิดเห็นในการร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการโรงเรียน
- ความคิดเห็นต่อโรงเรียน
- ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับคณะกรรมการโรงเรียน

(ในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีการปรับเปลี่ยนข้อความของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้น)

3. แบบสอบถาม ในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต และสัมภาษณ์นั้น เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้อีกครั้ง ผู้วิจัยจึงสร้างแบบสอบถามเพื่อย้ำคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ และถูกสังเกต ทำให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากขึ้น แบบสอบถามนี้ได้ขอความร่วมมือเฉพาะบางบุคคลเท่านั้น ได้แก่ คณะกรรมการโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชน ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ เว้นที่ให้ตอบสั้น ๆ มีรายละเอียดประเด็นที่ใช้ในการสอบถามดังนี้

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็นสองฉบับ โดยฉบับแรกสำหรับสอบถามบุคลากรที่เป็นคณะกรรมการโรงเรียน และฉบับที่สอง สำหรับบุคคลที่ไม่ใช่คณะกรรมการโรงเรียน มีรายละเอียดดังนี้

ฉบับแรก : สำหรับบุคลากรที่เป็นคณะกรรมการโรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่
ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ตำแหน่งในการเป็นคณะกรรมการโรงเรียน ระยะเวลาในการเป็นคณะกรรมการโรงเรียน

ตอนที่ 2 การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน

- ทักษะติดต่อการมีคณะกรรมการโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือโรงเรียน
- ความรู้สึก ความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการโรงเรียน
- การปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการโรงเรียน
- บทบาทของตนในการจัดการประชุมคณะกรรมการโรงเรียน
- ความเต็มใจในการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการโรงเรียน
- โอกาสที่ได้แสดงความคิดเห็นในการประชุมคณะกรรมการโรงเรียน
- โอกาสในการร่วมลงมติในที่ประชุม
- การปฏิบัติงานหลังจากการประชุมเสร็จสิ้น
- การช่วยเหลือโรงเรียน
- ความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการโรงเรียนของตน
- ความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ของโรงเรียนที่มีต่อคณะกรรมการโรงเรียน

- สภาพปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหา

ฉบับที่สอง : สำหรับบุคลากรที่ไม่ใช่คณะกรรมการโรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ตำแหน่ง

อายุราชการ

ตอนที่ 2 การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน

- ความรู้สึก ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน
- ทศนคติต่อการมีคณะกรรมการโรงเรียน
- ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนชุดนี้
- ความคิดเห็นต่อคณะกรรมการโรงเรียนชุดนี้กับที่ผ่านมาในอดีต
- การมีส่วนร่วมปฏิบัติหน้าที่กับคณะกรรมการโรงเรียน
- การประชุมคณะกรรมการโรงเรียน (จำนวนครั้ง การดำเนินงานก่อนการประชุม

การดำเนินงานหลังการประชุม)

- การช่วยเหลือโรงเรียนของคณะกรรมการโรงเรียน
- สภาพปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งแนวทางที่โรงเรียนใช้ในการแก้ปัญหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา โดยเน้นเนื้อหาที่อิงกรอบแนวคิดการวิจัยและเป็นปรนัย สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง
2. การวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุป ใช้การตีความหมายเพื่อสร้างข้อสรุปจากเหตุการณ์ที่สังเกต หรือข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร โดยมีการตรวจสอบข้อมูลตามวิธีที่ได้กล่าวไปแล้ว
3. การวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล สำหรับบางเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยไม่ได้เห็นทั้งหมด แยกเหตุการณ์นั้นออกเป็นส่วน ๆ ได้แก่ การกระทำ กิจกรรม ความหมาย ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อให้เห็นได้ว่าเหตุการณ์นั้น ๆ มีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการกระทำซึ่งมีความหมายอยู่ภายใต้ระยะเวลาและมีความสัมพันธ์กันในแต่ละเหตุการณ์หรือไม่ รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้มาจากเหตุการณ์หลายเหตุการณ์หาความสัมพันธ์ ความสอดคล้อง หรือความขัดแย้งของเหตุการณ์นั้น ๆ โดยการนำมาเปรียบเทียบกัน เพื่อบรรยายให้เห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน จากนั้นแยกประเด็นสรุปเป็นตัวบ่งชี้ในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็นตัวบ่งชี้ด้านข้อมูล ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ และตัวบ่งชี้ด้านผลลัพธ์

การนำเสนอข้อมูล

รายงานการวิจัยนี้จะนำเสนอข้อมูลในลักษณะของการบรรยายเป็นหลัก ประกอบกับการนำคำพูดของกลุ่มบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ขึ้นอ้างสอดแทรกในเนื้อหา เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น สามารถนำเสนอผลการวิจัยเป็น ประเด็นหลัก ๆ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของสนามที่ใช้ในการวิจัย
2. กระบวนการได้มาของคณะกรรมการโรงเรียน
3. การดำเนินงาน และผลการดำเนินงาน รวมทั้งสภาพปัญหาอุปสรรคตลอดจนวิธีการแก้ปัญหาของคณะกรรมการโรงเรียน
4. ต่อม่าซึ่งประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน